

مطالعه‌ی تجربی بررسی تأثیر ساختار مالکیت بر محافظه‌کاری حسابداری در شرکت- های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

علی امیری

استادیار، گروه حسابداری، واحد بین الملل قشم- دانشگاه آزاد اسلامی، قشم- ایران

www.amiri.study@gmail.com

حمید روان پاک نودژ

استادیار، گروه حسابداری، واحد بین الملل قشم- دانشگاه آزاد اسلامی، قشم- ایران

www.hamid.ravanpakwin7@gmail.com

علی حسنزاده

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه حسابداری- واحد بین الملل قشم- دانشگاه آزاد اسلامی، قشم- ایران

www.hassanzadeha@ymail.com

چکیده

هدف این تحقیق بررسی رابطه بین ساختار مالکیت شرکت و محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. شاخص‌های ساختار مالکیت که در این تحقیق انتخاب گردید، شامل مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت می‌باشد. ضریب همبستگی بین متغیرهای مستقل و متغیر وابسته ابتدا بر اساس ماتریس همبستگی بین متغیرها تعیین گردیده است، که در اغلب مدل‌های ارتباط متغیر وابسته با متغیرهای مستقل وجود دارد. و برای نتیجه‌گیری نهایی در مورد ارتباط متغیرها به نتایج تحلیل مدل رگرسیونی استناد و برای بررسی خطی و معنی‌دار بودن مدل رگرسیونی، از آزمون F استفاده شده است. ضرایب مدل‌ها بر اساس کمترین مربعات خطا برآورد شده و برای بررسی معنی‌دار بودن ضرایب برآوردی، از آزمون t استفاده گردیده است. استقلال اجزای خطا در مدل برازش شده است. برای بررسی این مورد از آماره دوربین واتسن استفاده شده و چون این مقدار در همه مدل‌ها بین ۱،۵ و ۲،۵ است، می‌توان نتیجه گرفت اجزای خطا در مدل همبستگی معنی‌داری با هم نداشته و رفتاری مستقل از هم دارند.

واژگان کلیدی: ساختار مالکیت شرکت، محافظه‌کاری حسابداری، تمرکز مالکیت.

مقدمه

یکی از مهم ترین ویژگی بازارهای سرمایه نوپا، مخصوصاً در کشورهای در حال توسعه، وجود سرمایه گذاران عمده و تملک بخش اعظمی از حقوق مالکانه شرکتها توسط آنها است. کشور ما نیز از این قاعده مستثنا نیست. حضور سرمایه گذاران عمده از جمله سازمان های بزرگ دولتی و مؤسسات مالی در بازار سرمایه این سؤال را در ذهن ایجاد می کند که آیا ساختار مالکیت می تواند در جهت ارائه اطلاعات مالی با کیفیت که موجب کارتر شدن بازار و تصمیم گیری های بهتر استفاده کنندگان صورت های مالی و در نتیجه تخصیص بهتر سرمایه به صنایع با ارزش افزوده بالاتر می شود، مؤثر باشد یا اینکه باید تغییراتی در نحوه تخصیص سرمایه بین سهامداران مختلف، مخصوصاً نهادها، سازمان ها و شرکت های بزرگ صورت گیرد؟ در سال های اخیر ساختار مالکیت و تأثیر آن بر ابعاد مختلف شرکتها، از جمله کیفیت سود به دلیل رواج آن در اکثر کشورها و به خصوص در میان اقتصادهای در حال رشد و بازارهای نوپای اروپا و آسیا، به عنوان یکی از مسائل مهم در ادبیات حاکمیت شرکتی مطرح شده است. با این حال، تأثیر نظام راهبردی شرکتی بر میزان اعمال محافظه کاری شرکتها هنوز به خوبی بسط نیافته و مورد توجه قرار نگرفته است. این موضوع بدان جهت اهمیت دارد که اخیراً سود محافظه کارانه به نوعی سود با کیفیت تلقی شده و عدم تقارن در شناسایی سودها و زیانها (شناسایی سریع تر زیانها نسبت به سودها)، قابلیت اتکای اعداد صورت های مالی را افزایش داده است و این موضوع که مالکان عمده شرکتها، با یک افق دید بلندمدت، شرکتها را مدیریت نموده، از تقسیم سودهای آتی (در پی ارائه سودهای واهی) جلوگیری می نمایند و یا با افق دید کوتاه مدت، مدیریت را به ارائه سودهای بالا تحریک می کنند تا از افزایش قیمت ناشی از تعدیل های سود مثبت استفاده نمایند. با توجه به مطالب فوق، این سؤال مطرح می شود که ساختار مالکیت شرکت چه تأثیری بر محافظه کاری حسابداری دارد؟ در راستای پاسخ به سوالات تحقیق فرضیاتی به شرح زیر مطرح شد:

فرضیه اصلی بین ساختار مالکیت و محافظه کاری حسابداری رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱- بین مالکیت نهادی و محافظه کاری حسابداری رابطه معنی داری وجود دارد.

۲- بین تمرکز مالکیت و محافظه کاری حسابداری رابطه معنی داری وجود دارد.

مبانی نظری

ساختار مالکیت

شرکت های سهامی که در عرصه اقتصاد کشورها به کسب و کار می پردازند زائیده فرآیند تکامل مالکیت شخصی هستند. فرآیندی که در طی آن گونه های متفاوتی از الگوهای فعالیت اقتصادی جمعی به بوته آزمایش گذاشته شده و در نهایت الگوی شرکت سهامی (عام) که یک قالب حقوقی است به عنوان گونه برتر ظهور کرده است. امروزه این شرکتها با جذب منابع بسیار و تبدیل آنها به کالاها و خدمات مورد نیاز جامعه نقش مهمی را در اقتصاد بازی می کنند. در این شرکتها دو نکته توجه را به خود جلب می کند. نخست آنکه در این الگوها مسئولیت مالکین محدود است و لیکن ریسک پذیرفته شده توسط خریداران سهام که مالک شناخته می شوند محدود نیست. نکته دیگر آن است که دارنده سهم در این شرکتها از حقوق عرفی و سنتی مترتب بر مالکیت داراییها برخوردار نیست (نونهال فر و همکاران، ۱۳۸۹). آنچه که وی مالک آن است یک سهم یا گواهینامه است که نمود بیرونی سهم نسبی او از کل شرکت است. بنابراین، وی از حقی که یک مالک برای کنترل دارایی اش دارد و در این مورد

دارایی‌های شرکت است، برخوردار نیست. در شرکت‌های سهامی عام حقوق شناخته شده مالکین برای کنترل و بهره‌مندی اقتصادی در یک قالب قرار نمی‌گیرند. به عبارت دیگر به درجات مختلف، شاهد جدا شدن مالکیت از کنترل در این سازمان‌ها هستیم. به تدریج با کم‌رنگ شدن اختیار اعمال حاکمیت مستقیم مالکین بر شرکت، کنترل به گروه‌های دیگری که هیئت‌مدیره‌ها و مدیران را تشکیل می‌دهند، سپرده می‌شود. به علت ارتباط درونی و سلسله مراتبی بین این سه گروه تعاملی مابین ایشان شکل می‌گیرد که از دو وجه برخوردار است. نخست تعامل و تعادل قدرت مابین ایشان و شیوه ارتباط اجزای تشکیل‌دهنده این مجموعه حاکم که در متون مدیریت حاکمیت شرکتی خوانده می‌شود دارای اثری است که در سمت و سوی حرکت و عملکرد این شرکت‌ها می‌تواند مؤثر واقع شود. دوم آنکه تعامل مورد اشاره در قالب یک ساخت حقوقی به نام شرکت سهامی صورت می‌پذیرد که استفاده از آن حسب متون سازمانی و مالی موجود با هزینه‌هایی همراه است که هزینه‌های نمایندگی خوانده می‌شوند. با توجه به نکات فوق، می‌توان انتظار داشت که هرگونه تغییری در اجزای ساختار مالکیت شرکت‌ها به تغییر مسیر حرکت راهبردی و عملکرد آن‌ها و نیز افزایش یا کاهش این هزینه‌های نمایندگی بیانجامد. در سال‌های اخیر حضور سرمایه‌گذاران مختلف در جمع سهامداران شرکت‌های سهامی عام از رشد چشمگیری برخوردار بوده است. کمیت و کیفیت حضور این سرمایه‌گذاران در جمع مالکین شرکت‌های صنعتی به لحاظ تأثیری که بر ساختار مالکیت و نیز نحوه مالکیت بر سازمان بر جای می‌گذارد درخور توجه است. زیرا حاکمیت ضعیف در شرکت‌ها نه تنها باعث کاهش هزینه‌های نمایندگی نمی‌شود بلکه با افزایش هزینه جذب سرمایه، قدرت رقابت شرکت‌ها را نیز کاهش می‌دهد. بدین سبب اثر سهم مالکان این سرمایه‌گذاران در شرکت‌های صنعتی نکته‌ای درخور دقت است. ساختار مالکیت از دو بعد تمرکز مالکیت و همچنین نوع مالکیت مورد مطالعه قرار می‌گیرد (استیگلیتز^۱، ۱۹۹۴).

محافظه‌کاری حسابداری

محافظه‌کاری که بر اعمال احتیاط در شناسایی و اندازه‌گیری درآمد و دارایی‌ها دلالت دارد، یکی از مهم‌ترین میثاق‌های محدودکننده صورت‌های مالی به شمار می‌رود. با وجود توافق نظر بر وجود محافظه‌کاری در تهیه صورت‌های مالی از جانب حسابداران، هنوز تعریفی جامع و مانع از آن ارائه نشده است. با این وجود، در متون حسابداری دو ویژگی مهم محافظه‌کاری مورد توجه و بررسی قرار گرفته است: نخست، جانب‌داری رو به پایین ارزش دفتری سرمایه نسبت به ارزش بازار آن است. و دوم، گرایش به تسریع در شناسایی هزینه‌ها و تعویق در شناخت درآمدها است (پرایس^۲، ۲۰۰۵). بلیس^۳ (۱۹۲۴) محافظه‌کاری را با ضرب‌المثل هیچ سودی پیش‌بینی نکنید، اما همه‌ی زیان‌ها را پیش‌بینی کنید تعریف کرده است (واتس، ۲۰۰۳). محافظه‌کاری یعنی این که حسابدار از بین ارزش‌های ممکن، برای دارایی‌ها کم‌ترین ارزش و برای بدهی‌ها بیش‌ترین ارزش را گزارش کند، همچنین درآمدها باید دیرتر (و نه زودتر) و هزینه‌ها زودتر (و نه دیرتر) شناسایی شوند (واتس و زیمرمن^۴، ۱۹۸۶).

پیشینه تحقیق

آنتونی^۵ و همکاران (۲۰۱۴) به آزمون رابطه مالکیت نهادی و محافظه‌کاری حسابداری پرداختند. آنها از داده‌های ۱۱۴ شرکت آمریکایی برای یک دوره ۸ ساله از ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۲ بهره جستند. بر اساس نتایج این تحقیق، بین مالکیت نهادی و محافظه‌کاری حسابداری رابطه معناداری وجود دارد. همچنین آن‌ها از متغیرهای سن شرکت، اندازه شرکت و اهرم مالی شرکت به عنوان عوامل کنترل‌کننده استفاده کردند.

پتروویک^۶ و همکاران (۲۰۱۱) انجام دادند، رابطه بین ساختار مالکیت (مالکیت نهادی و مالکیت خانوادگی) با محافظه‌کاری

1

² Price

³ Bliss

⁴ Zimmerman

⁵ antony

⁶ Petervik, L, Trooman

حسابداری مورد بررسی قرار دادند. آنها در تحقیقشان از داده‌های ۱۰۸ شرکت آمریکایی طی یک دوره ۵ ساله از ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ استفاده کردند. یافته‌های حاصل از تحقیق آن‌ها نشان می‌دهد که بین ساختار مالکیت و محافظه‌کاری حسابداری رابطه معناداری وجود دارد.

جفری^۷ (۲۰۱۱) به بررسی تأثیر ساختار سرمایه بر محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های آمریکایی پذیرفته شده در بورس پرداخت. او از داده‌های مربوط به ۱۴۴ شرکت طی سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۰ استفاده کردند. او برای اندازه‌گیری ساختار سرمایه، از اهرم مالی شرکت به عنوان شاخص استفاده کرد. همچنین برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری حسابداری نیز از مدل ریچادوری و واتس^۸ استفاده کرد. نتیجه تحقیق حاکی از ارتباط منفی و معنی‌دار بین ساختار سرمایه و محافظه‌کاری حسابداری سهام می‌باشد، یعنی با افزایش اهرم مالی، میزان محافظه‌کاری افزایش می‌یابد و بلعکس.

مهرانی و همکاران (۱۳۹۳) در تحقیقی به بررسی رابطه بین مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت با مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری پرداختند. آن‌ها در تحقیقشان از داده‌های ۲۲۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی یک دوره ۹ ساله از ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۰ بهره جستند. نتایج تحقیقشان بیانگر این است که مالکیت نهادی و تمرکز مالکیت بر مربوط بودن ارزش اطلاعات حسابداری اثرگذار است. همچنین آن‌ها از متغیرهای سن شرکت، اندازه شرکت و اهرم مالی به عنوان عوامل کنترل‌کننده استفاده کردند.

روش تحقیق

این تحقیق از لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک تحقیق توصیفی با تأکید بر روابط همبستگی است، زیرا از یک طرف وضع موجود را بررسی می‌کند و از طرف دیگر، رابطه بین متغیرهای مختلف را با استفاده از تحلیل رگرسیون، تعیین می‌نماید. علاوه بر این، در حوزه مطالعات پس رویدادی (استفاده از اطلاعات گذشته) قرار می‌گیرد و مبتنی بر اطلاعات واقعی صورت‌های مالی شرکت‌ها است.

جامعه‌ی آماری، روش نمونه‌گیری و حجم نمونه

جامعه‌ی آماری تحقیق شامل کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار برای دوره زمانی ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ است. روش نمونه‌گیری این تحقیق روش حذف سیستماتیک (هدفمند) می‌باشد و شرکت‌هایی که دارای شرایط زیر می‌باشند به منظور تعیین نمونه آماری تحقیق در نظر گرفته شده است:

- ۱- جزء بانک‌ها، مؤسسات مالی، سرمایه‌گذاری، هلدینگ و لیزینگ نباشد زیرا به دلیل ماهیت فعالیت خاص آن‌ها، رابطه مؤلفه‌های مورد بررسی در این تحقیق برای چنین مؤسساتی متفاوت بوده و قابل تعمیم به سایرین نمی‌باشد.
  - ۲- شرکت تا پایان سال ۱۳۸۸ در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده و طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ از بورس اوراق بهادار نیز خارج نشده باشد.
  - ۳- برای رعایت قابلیت مقایسه پذیری، سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفندماه هر سال باشد.
  - ۴- شرکت طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۳ تغییر سال مالی نداشته باشد.
  - ۵- صورت‌های مالی و اطلاعات شرکت‌ها در دسترس باشند.
- با لحاظ کردن شرایط بالا، تعداد ۱۱۸ شرکت به عنوان نمونه آماری انتخاب شده است.

بیان مدل‌ها و تعریف عملیاتی متغیرهای تحقیق

⁷ Jeffrey

⁸ Ricadori & Vatse

با توجه مطالب مذکور در مورد متغیرهای توضیحی، مدل کلی تحقیق که برگرفته از تحقیق‌های اشاره شده در پیشینه تحقیق است به صورت زیر نشان داده می‌شود:

معادله شماره (۱)

$$CONS = \beta_0 + \beta_1(OWNCON_t) + \beta_2(INS_t) + \beta_3(AGE) + \beta_4(SIZE) + \beta_5(LEV) + \varepsilon$$

که در آن:

CONS = محافظه کاری حسابداری

OWNCON = تمرکز مالکیت

INS = مالکیت نهادی

AGE = سن شرکت

SIZE = اندازه شرکت

LEV = اهرم مالی شرکت

$\varepsilon_{i,t}$: خطا

متغیرهای تحقیق

متغیرهای مستقل

۱- مالکیت نهادی (CONC): درصد سهام نگهداری شده توسط سهامداران نهادی. به عبارت دیگر، تعداد سهام نگهداری شده به وسیله سهامداران نهادی به کل سهام منتشر شده و در دست سهامداران می‌باشد که برای شرکت‌های با مالکیت نهادی بالا عدد "۱" و برای شرکت‌های با مالکیت نهادی پایین عدد "۰" می‌گیرد که از رابطه زیر به دست می‌آید:

معادله شماره (۲)

$$\text{مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی} = \frac{\text{تعداد سهام نگهداری شده توسط سرمایه‌گذاران عمده}}{\text{کل سهام منتشر شده و در دست سهامداران}}$$

۲- تمرکز مالکیت: جفری^۹ و همکاران (۲۰۰۲) بزرگترین سهامدار را به تنهایی به عنوان تمرکز مالکیت می‌پذیرد. در این پژوهش، تمرکز مالکیت با استفاده از شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سهامداران دارای مالکیت بزرگتر و مساوی ۵ درصد محاسبه می‌شود. که از رابطه زیر به دست می‌آید:

معادله شماره (۳)

$$HHI = \sum_{i=1}^N \left\{ \left(\frac{Own_i}{\sum_{i=1}^N Own_i} \right)^2 \right\}$$

متغیرهای وابسته

محافظه کاری حسابداری: عبارت است از کاربرد درجه‌ای از مراقبت که در اعمال قضاوت برای انجام برآورد در شرایط ابهام مورد نیاز است، به گونه‌ای که درآمدها یا دارایی‌ها بیشتر از واقع و هزینه‌ها یا بدهی‌ها کمتر از واقع ارائه نشود. در این تحقیق محافظه-کاری حسابداری بر اساس مدل گیولی و هین^{۱۰} (۲۰۰۰) محاسبه شده است که به شرح زیر می‌باشد:

⁹ Jeffrey

¹⁰ Givoly, D., C.K. Hayn and A. Natarjan

معادله شماره (۴)

$$\text{معادله شماره (۴)} = \frac{\text{جریان نقدی حاصل از عملیات} - \text{هزینه های غیرنقدی} + \text{سود عملیاتی}}{\text{جمع دارایی های اول دوره}}$$

متغیرهای کنترلی

اندازه شرکت: منظور از اندازه شرکت، لگاریتم کل دارایی های شرکت است. میزان دارایی های یک شرکت را می توان از روی ترازنامه آن تعیین کرد و از رابطه زیر بدست می آید:
معادله شماره (۵)

$$\text{Size} = \log \text{Total Assets}$$

سن شرکت: منظور از سن شرکت، لگاریتم تعداد سال هایی که شرکت تأسیس شده است.
اهرم مالی: اهرم مالی شرکت که از طریق تقسیم بدهی ها به دارایی های شرکت بدست می آید.

روش تجزیه و تحلیل داده ها و آزمون فرضیه ها

در تحقیق حاضر، با توجه به نوع داده ها و روش های تجزیه و تحلیل موجود، از روش داده های ترکیبی استفاده می شود. آزمون فرضیه های آماری با استفاده از رگرسیون خطی چندگانه به روش حداقل مربعات معمولی (OLS) انجام شده است. تحلیل آماری داده ها نیز به کمک نرم افزار و stata نسخه ۱۲، انجام خواهد شد.

یافته ها

آمار توصیفی

خلاصه وضعیت آمار توصیفی مربوط به متغیرهای تحقیق در جدول شماره (۱) ارائه شده است تا یک نمای کلی از داده های مذکور و شاخص های آمار مرکزی و پراکندگی آن ها بیان گردد.

جدول ۱. آماره های توصیفی متغیرهای تحقیق

متغیر	نماد	تعداد	حداقل	حداکثر	میانه	انحراف معیار
مالکیت نهادی	OWNCON	۵۹۰	۰	۱	۰/۵۷	۰/۲۸
تمرکز مالکیت	INS	۵۹۰	-۱/۰۵	۰/۹۵	۰/۶۰۱	۰/۱۷۵
محافظه کاری حسابداری	CONS	۵۹۰	-۱/۱۲۳	۰/۳۹۱	۰/۰۰۴	۰/۱۸
اندازه شرکت	SIZE	۵۹۰	۴,۵۶	۸,۰۱	۵,۸۷	۰/۶۱
سن شرکت	AGE	۵۹۰	۱۲	۴۷	۳۲/۴۰۳	۱۱/۷۱۲
اهرم مالی	LEV	۵۹۰	۰/۰۵۱	۱/۰۰۱۹	۰/۶۱۰۵	۰/۱۸۲۱

آزمون فرضیه‌های تحقیق

جدول ۲ خلاصه آماری مدل اول تحقیق

مدل رگرسیون	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	انحراف استاندارد تخمینی	سطح معناداری	دوربین واتسون
اول	(a)	محافظه- کاری حسابداری	۰/۲۲۴	۰/۰۴۴	۰/۲۲۵۷۴	۰/۰۰۰	۱/۷۸۷

(a) پیش‌بینی‌کننده‌ها: متغیر ثابت، مالکیت نهادی، اندازه شرکت، سن شرکت، اهرم مالی

با توجه به نتایج حاصل از جدول ۲، از آنجا که سطح معناداری کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ می‌باشد، بنابراین متغیر مالکیت نهادی تأثیر معناداری بر محافظه‌کاری حسابداری دارد و با توجه به ضریب همبستگی ۰/۲۲۴ در سطح اطمینان ۰/۹۵ بین متغیر مالکیت نهادی و محافظه‌کاری حسابداری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و معناداری دارد. ضریب تعیین برابر با ۰/۰۴۴ می‌باشد یعنی مالکیت نهادی می‌تواند ۰/۰۴۴ از تغییرات در محافظه‌کاری حسابداری را پیش‌بینی کند.

آزمون معنادار بودن مدل رگرسیون (آزمون F)

در این بخش معناداری مدل اول تحقیق بوسیله آزمون تحلیل واریانس مورد آزمون قرار می‌گیرد که به شرح زیر می‌باشد:

جدول ۳: معنادار بودن مدل رگرسیون

معادله رگرسیون	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری
رگرسیون	۰/۷۴۴	۴	۰/۲۱۲	۳/۸۱	(a) ۰/۰۰۰
باقیمانده‌ها	۱۶/۴۴۱	۵۸۵	۰/۰۵۲		
کل	۱۷/۱۸۵	۵۸۹			

(a) پیش‌بینی‌کننده‌ها: متغیر ثابت، مالکیت نهادی، اندازه شرکت، سن شرکت، اهرم مالی

همانطور که در جدول فوق مشخص می‌باشد با توجه به اینکه مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرض معناداری مدل رگرسیون مورد قبول واقع می‌شود.

آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون (آزمون t)

جدول ۴: معنادار بودن ضرایب رگرسیون

سطح معنی داری	آماره T	ضریب استاندارد	ضرایب استاندارد نشده		مدل رگرسیون
		بتا	انحراف استاندارد	ضریب متغیرها	
۰/۰۰۰	۶/۰۲۴		۰/۱۰۳	۰/۶۵۲	متغیر ثابت
۰/۰۰۰	۴/۲۶۷	۰/۱۸۸	۰/۰۱۱	۰/۰۲۸	مالکیت نهادی
۰/۰۰۱	۰/۱۹۰	۰/۰۱۶	۰/۰۴۷	۰/۰۱۹	اندازه شرکت
۰/۰۰۴	۰/۵۷۰	۰/۰۰۱۸	۰/۰۰۴۱	۰/۰۰۹	سن شرکت
۰/۰۰۰	۰/۷۹۹	۰/۰۳۹	۰/۰۲۱	۰/۰۱۷	اهرم مالی

همانطور که در جدول فوق مشخص است، مالکیت نهادی با ضریب ۰/۰۲۸ بیشترین تأثیر و پس از آن به ترتیب اندازه شرکت، اهرم مالی و سن شرکت با ضرایب ۰/۰۱۷، ۰/۰۱۹ و ۰/۰۰۹ در مدل فوق بر متغیر وابسته (محافظه کاری حسابداری) تأثیر دارند. و از آنجا که سطح معناداری برای عرض از مبدا و ضرایب کمتر از ۵٪ می باشد.

آزمون فرضیه دوم (تأثیر تمرکز مالکیت بر محافظه کاری حسابداری)

جدول ۵: خلاصه آماری مدل دوم تحقیق

مدل رگرسیون	متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	انحراف استاندارد تخمینی	سطح معناداری	دوربین واتسون
دوم	(a)	محافظه کاری حسابداری	۰/۵۱۱	۰/۳۲۲	۰/۲۲۸۴۳	۰/۰۰۰	۱/۸۹۱

(a) پیش بینی کننده ها: متغیر ثابت، تمرکز مالکیت، اندازه شرکت، سن شرکت، اهرم مالی

با توجه به نتایج حاصل از جدول فوق، از آنجا که سطح معناداری کمتر از سطح معناداری ۵٪ می باشد، بنابراین متغیر تمرکز مالکیت تأثیر معناداری بر محافظه کاری حسابداری دارد و با توجه به ضریب همبستگی ۰/۵۱۱ در سطح اطمینان ۹۵٪ بین متغیر تمرکز مالکیت و محافظه کاری حسابداری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه مثبت و

معناداری دارد. ضریب تعیین برابر با ۰/۳۲۲ می باشد، یعنی تمرکز مالکیت می تواند ۰/۳۲۲ از تغییرات در محافظه کاری حسابداری را پیش بینی کند.

آزمون معنادار بودن مدل رگرسیون (آزمون F)

در این بخش معناداری مدل اول تحقیق بوسیله آزمون تحلیل واریانس مورد آزمون قرار می گیرد که به شرح زیر می باشد:

جدول ۶: معنادار بودن مدل رگرسیون

معادله رگرسیون	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری
رگرسیون	۰/۵۲۵	۴	۰/۱۱۹	۳/۰۷۷	۰/۰۰۰ (a)
باقیمانده ها	۱۶/۶۶۰	۵۸۵	۰/۰۵۲		
کل	۱۷/۱۸۵	۵۸۹			

(a) پیش بینی کننده ها: متغیر ثابت، تمرکز مالکیت، اندازه شرکت، سن شرکت، اهرم مالی

همانطور که در جدول فوق مشخص می باشد با توجه به اینکه مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، لذا فرض معناداری مدل رگرسیون مورد قبول واقع می شود.

آزمون معنادار بودن ضرایب رگرسیون (آزمون t)

جدول ۷: معنادار بودن ضرایب رگرسیون

سطح معنی داری	آماره T	ضرایب استاندارد نشده		مدل رگرسیون
		ضریب استاندارد	ضریب متغیرها	
۰/۰۰۰	۵/۷۱۲	۰/۱۲۹	۰/۸۱۴	متغیر ثابت
۰/۰۰۰	۲/۳۱۴	۰/۰۰۵	۰/۰۰۶	تمرکز مالکیت
۰/۰۰۰	۰/۷۵۲	۰/۰۱۴	۰/۰۱۹	اندازه شرکت
۰/۰۰۱	۱/۰۰۹	۰/۰۱۴۵	۰/۰۰۹	سن شرکت
۰/۰۰۰	۱/۶۲۶	۰/۰۳۳	۰/۰۵۹	اهرم مالی

همانطور که در جدول فوق مشخص است، تمرکز مالکیت با ضریب ۰/۰۳۷ بیشترین تأثیر و پس از آن به ترتیب اهرم مالی، سن شرکت و اندازه شرکت با ضرایب ۰/۰۲۱، ۰/۰۱۵ و ۰/۰۱۱ در مدل فوق بر متغیر وابسته (محافظه کاری حسابداری) تأثیر دارند. و از آنجا که سطح معناداری برای عرض از مبدا و ضرایب کمتر از ۰/۰۵ می باشد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین مالکیت نهادی و محافظه کاری حسابداری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش میزان مالکیت نهادی در شرکتها، میزان محافظه کاری حسابداری افزایش می یابد و بلعکس. این نتیجه با یافته های پژوهش های آنتونی^{۱۱} و همکاران (۲۰۱۴)، پاتریک^{۱۲} و همکاران (۲۰۱۱) و انوار رستمی و همکاران (۱۳۹۳) سازگاری دارد.

نتایج آزمون فرضیه اول نشان داد که رابطه مثبت و معناداری بین تمرکز مالکیت و محافظه کاری حسابداری وجود دارد. بدین معنی که با افزایش میزان تمرکز مالکیت در شرکتها، میزان محافظه کاری حسابداری افزایش می یابد و بلعکس. این نتیجه با یافته های پژوهش های دیچو^{۱۳} و همکاران (۲۰۱۱)، ثقفی و همکاران (۱۳۹۱)، یگانه و همکاران (۱۳۸۹) سازگاری دارد.

پیشنهادهای حاصل از یافته های تحقیق

- با توجه به تعداد فرضیات تحقیق برای هر فرضیه یک پیشنهاد بر اساس نتایج آن ارائه شده است که عبارتند از:
۱. با توجه به این موضوع که حضور سرمایه گذاران نهادی سبب تغییر رفتار و سیاست (جسورانه و یا محافظه کارانه) شرکتها می شود؛ از این رو پیشنهاد می شود که مکانیزمی فراهم شود تا اطلاعات دقیق این سهامداران در اختیار استفاده کنندگان از صورتهای مالی گردد.
  ۲. با توجه به رابطه معنادار بین مالکیت نهادی و محافظه کاری حسابداری؛ پیشنهاد می گردد که با گسترش مطالعات و ادبیات نظری حاکمیت شرکتی فعالان بورس، سهامداران، موسسات حسابرسی، تحلیل گران و ..... با مباحث حاکمیت شرکتی بیشتر آشنا شده تا بتوانند به نحو مناسبی به ایفای نقش در حاکمیت شرکتی و نتیجتاً تاثیر بر محافظه کاری حسابداری و کیفیت سود شرکتها بپردازند.
  ۳. پیشنهاد دیگر تحقیق حاضر این است که مالکان عمده شرکتها، حتی با در نظر گرفتن منافع شخصی خود، افق بلندمدت تری را پیش چشم خود ترسیم نمایند و حتی با فشار بر مدیران در جهت کاهش سودهای واهی از تقسیم سود و خروج جریانهای نقدی از شرکت جلوگیری کرده، به جای دریافت تسهیلات و تحمل هزینه های بهره های بالا از طریق به کارگیری سودهای تقسیم نشد، در بلندمدت موجب افزایش قیمت سهام گردند.

تشکر و قدردانی

مقاله مذکور مستخرج از پایان نامه بوده و از حمایت دانشگاه آزاد اسلامی واحد بین المللی قشم برخوردار بوده است.

¹¹antony

¹² Petervik, L, Trooman, M

¹³Dichow, D. W

منابع و مأخذ

۱. مهرانی، ساسان (۱۳۸۸) بررسی اثر جریان های نقد آزاد و سهامداران نهادی بر مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات حسابداری، ۲، ۵۰-۷۷.
۲. نونهایل فر، علی اکبر؛ سعید جبارزاده و یعقوب پورکریم (۱۳۸۹)، بررسی رابطه بین کیفیت سود و حاکمیت شرکتی، فصلنامه بررسیهای حسابداری و حسابرسی، شماره ۶۱، ۵۵-۷۰.
1. Greenwald, B., Stiglitz, J.E., and Weiss, A., (1984), Informational imperfections in the capital market and macroeconomic fluctuations, *American Economic Review*, Vol. 74, pp. 194-199.
3. Praise, D., and I. Dichev.(2005). Earnings management to avoid earnings increases and losses. *Journal of Accounting and Economics* 24 (1): 99-126.
4. Watts, RL. And J. L. Zimmerman. 1986. *Positive Accounting Theory*. Prentice-Hall Inc, Englewood Cliffs, N.J.
5. Petervik, L, Trooman, M .(2011)."The international evidence on Performance and Equity Ownership by Insiders, Blockholders and Institute", Old Dominion University.
6. Estiglitz, A., & Knoeber, C. R. (1994). Firm performance and mechanisms to control agency problems between managers an shareholders. *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 31, 377- 397.
7. Jeffrey L. Callen and Xiaohua, Fang.(2011). "Institutional Investors and Crash Risk: Monitoring or Expropriation?"www.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1804697
8. Vatsé, T. Ricadori. (2007) The earnings quality and Corporate governance : The role of accrual estimation errors. *The Accounting Review (Supplement)*: 35-59.
9. Givoly,D.,C.K.Hayn and A.Natarjan(2007), " *Measuring Reporting Conservatism*". *The Accounting Review* 82(1):65-106.
10. Bliss J. H., 1924, "Management Through Accounts", The Ronald Press Co., New York.
11. Anthony, J. H. and K. Ramesh (1992). "Association between Accounting Performance Measures and Stock Prices: A Test of the Life Cycle Hypothesis." *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 15, pp. 393-414.
12. Dichow, D. W. (2010). Corporate governance and Conservatism. *Review of Economic Studies*, 51, 393-414.